

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д.п.н Жана Атанасова Янкова,
Пловдивски университет "Паисий Хилендарски", Педагогически факултет,
катедра „Педагогика и управление на образованието“**

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

докторска програма Методика на обучението по биология

Автор: Славка Николаева Томова

Тема: „Формиране на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве в обучението по биология и здравно образование – 8. клас“

Научени ръководители: доц. д-р Маргарита Йорданова Панайотова, доц. д-р Златка Петкова Ваклева, ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД 21-931 от 07.05.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Формиране на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве в обучението по биология и здравно образование – 8. клас“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма Методика на обучението по биология. Автор на дисертационния труд е Славка Николаева Томова - докторантка в редовна форма на обучение към катедра ”Ботаника и биологично образование”, Биологичен факултет при, ПУ „Паисий Хилендарски“

Представеният от Славка Николаева Томова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.);

Докторантът е приложил 5 броя публикации в научни списания.

Славка Томова завършва бакалавърска степен - Екология и опазване на околната среда в Биологичен факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2012 г. с придобита квалификация „Еколог“, а през 2013 г. завършва магистърска програма Екология, Управление и контрол на околната среда с придобита квалификация: Еколог по управление и контрол на околната среда. През 2013 г. придобива допълнителна професионална квалификация учител по биология, а през 2016 г. учител по химия в ПУ „Паисий Хилендарски“. 2018 г. завършва Магистърска програма: Репродуктивна биология с придобита квалификация: Биолог-Ембриолог в Биологически факултет на Пловдивски Университет „Паисий Хилендарски“. За редовен докторант е зачислен през 2018 г. в катедра ”Ботаника и биологично образование”, Биологичен факултет. Работила е като учител по биология и здравно образование, а от 2014 г. до настоящия момент работи като инспектор - учебен отдел в ПУ „Паисий Хилендарски“.

2. Актуалност на тематиката

Изследователският проблем, по който работи докторантката е актуален както на световно, така и на национално образователно ниво. Фокусът на дисертационното изследване е насочен върху сексуалното и репродуктивното здраве в обучението по биология и здравно образование – 8 клас, но и към изследване с фокус формиране на компетентности у ученическата личност в биологичната им подготовка.

Представеният дисертационен труд съдържа широк спектър от теоретични и емпирични данни, анализи и дискусии, отнесени пряко към очертаните аспекти на проблема.

Изследователската цел е ясно дефинирана с разработване и оценяване на дидактически модел за сексуалното и репродуктивното здраве в обучението по биология и здравно образование – 8 клас. Задачите на дисертационното изследване са конкретни и целесъобразно реализирани в своята последователност в съответните глави на дисертационния труд.

3. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на проблематика и умело интерпретира научната литература. Теоретичните постановки по изследвания проблем са представени цялостно, многоаспектно и в дълбочина. Изследователският фокус се конкретизира чрез формулираната цел и хипотеза, свързани с измерване на критерии и показатели за диагностициране на различните аспекти на компетентностите за сексуалното и репродуктивното здраве, както в когнитивната, така и в афективната сфера - информационна, поведенческа/социална компетентност.

4. Методика на изследването

Избраната от докторантката методиката на изследването позволява да се постигне целта и да се получат адекватни отговори на задачите, поставени в дисертационния труд.

Изследователския инструментариум е свързан с разработена система от критерии и показатели с включени два теста Т1 и Т2 със задачи, отговарящи на показателите от когнитивната таксономия на Блум. Тест Т1 е проведен в хода на експеримента, а тест Т2 в края на експеримента. За целите на изследването е разработена анкета по втори критерий за отчитане на показатели по афективната таксономия на Блум.

Използваните статистически методи на обработка и анализ на данните дават възможност за очертаване на теоретичната основа на проблема и за разкриване на емпиричната обосновка на разработения дидактически модел за формиране у учениците на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е с обем 175 страници, от които 154 страници основен текст и 5 приложения. Структурата включва: увод, три глави, заключение и изводи, библиография и приложение.

В *увода* докторантката посочва актуалността на темата и необходимостта от оптимизиране на съвременните представи и компетентности в областта на сексуалното и репродуктивно здраве и включването им в училищното образование. Чрез мотивите се очертава аргументирано теоретичната и практическа значимост на изследвания проблем. Целта, задачите, обекта, предмета и хипотезата са изведени в логическа последователност.

В *глава първа* е представен теоретичният анализ на концепциите за сексуално и репродуктивно здраве. Сексуалността е изведена като сложен феномен при определяне на сексуалното и репродуктивно здраве. Умело са представени ключовите концептуални елементи на сексуалното здраве и дефинирането на сексуалното и репродуктивното здраве. В критичен план са очертани образователните практики за сексуалното и репродуктивно здраве в чужбина и България. В таблица 2., 3. и 4., на с. 40 - 45 в дисертационния труд са представени компетентностите за сексуално и репродуктивно здраве в учебниците по Биология и здравно образование – 8 клас. В параграф 4.3. са посочени добри педагогически практики за сексуалното и репродуктивно здраве в училищното образование. Много добро впечатление прави, че докторантката се насочва към две от образователните иновации – учене чрез преживяване и опит (цикъл на Колб) и обърнатата класна стая.

Втора глава е озаглавена „Методика и организация на педагогическото изследване“. Докторантката много умело конкретизира методите на изследването, етапите, организацията, критериите, показателите и инструментариума на изследването. В параграф 4. е описан дидактическият модел за сексуално и репродуктивно здраве чрез обучението по Биология и здравно образование – 8. клас, а в параграф 4.1. компетентностно ориентиран дидактически модел с приложение на технологиите „Цикъл на Колб“ и „Обърнатата класна стая“. Представени са и експериментиранияте уроци (с.73-с. 109).

В *трета глава* са представени резултатите от проведения педагогически експеримент. Докторантката демонстрира много добри умения при анализиране на количествените и качествените резултатите, което е силна страна на дисертацията. С диаграми и таблици е визуализиран анализа на резултатите от емпирично изследване, съпроводени с дискусия на съответния резултат.

Дисертационният труд завършва със *заключение* и четири *извода*.

Приносите на дисертационното изследване могат да се сведат до:

- *Приноси с теоретичен характер:*

1. Направен е опит да се дефинират понятията сексуално и репродуктивно здраве като медицинският им аспект е съобразен с потребностите на педагогическата практика.

2. Създаден е концептуален модел за формиране на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве, в условията на компетентностно ориентиран дидактически модел на обучение по Биология и здравно образование в 8. клас.

- *Приноси с практико-приложен характер:*

1. Определено е съдържанието на понятието „Компетентности за сексуално и репродуктивно здраве“ на базата на нормативните документи и са открити неговите компоненти;

2. Обогатена е Методиката на обучението по биология с разработен и експериментално проверен компетентностно ориентиран дидактически модел за сексуалното и репродуктивно здраве, приложим в обучението по Биология и здравно образование в 8. клас;

3. Разработени са дидактически материали, инструментариум и диагностичен апарат за формиране на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве;

4. Представен е дизайн на педагогически експеримент с вариативно приложение на дидактически технологии за формиране на компетентности за сексуално и репродуктивно здраве;

5. Осъществени са интегративни връзки между МОБ и медицински специалисти в областта на сексуално и репродуктивно здраве

Приносите от дисертационния труд ми дава основание да посоча, че те намират своето приложение в методика на обучението по биология.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е приложила 5 броя публикации по темата на дисертацията. Публикациите напълно съответстват на изискванията на ПУ „Паисий Хилендарски“ за открита процедура на дисертационния труд и отразяват постигнатите резултати и научните приноси в дисертационното изследване.

Славка Томова е била докторантка в редовна форма на обучение. Тя е реализирала персонално цялото дисертационно изследване с компетентното съдействие на своите научни ръководители. Приемам, че текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

7. Автореферат

Авторефератът отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд и основните резултати от изследването.

8. Лични впечатления

Познавам Славка Томова и личните ми впечатления са за изключително позитивна, отговорна, старателна и коректна.

9. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръката ми към докторантката е да публикува дидактическият модел за сексуално и репродуктивно здраве чрез обучението по Биология и здравно образование – 8. клас, за да може да бъде достигнат и използван в училищното образование.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на **Славка Николаева Томова** съдържа научни и практико-приложно резултати и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ПУ „Паисий Хилендарски”

Дисертационният труд показва, че докторантката *притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност като *демонстрира* качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на **Славка Николаева Томова** в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по..., докторска програма Методика на обучението по биология.

07.06.2024 г.

Изготвил становището:

проф. д.п.н Жана Атанасова Янкова